

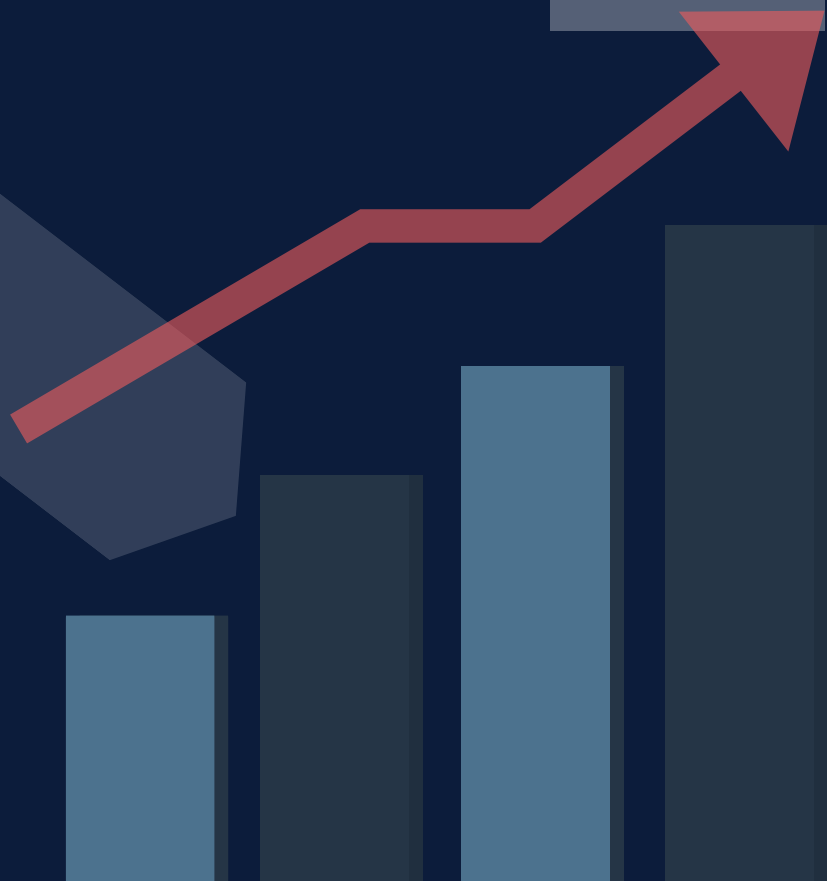
NATIONAL
DEMOCRATIC
INSTITUTE

ЦЕНТАР ЗА ИСТРАЖУВАЊА И АНАЛИЗИ

НОВУС

Истражување за интеркултурен и интеррелигиски дијалог во струмичкиот регион

Содржина

Вовед	2
Методологија	2-3
1.1 Структура на испитаниците - учесници во анкетното истражување	2-5
I Дефинирање на интеркултурен дијалог	5
II Политики	5-8
III Почитување на човековите права	9-10
IV Предизвици.....	11
V Препораки	12-13
VI Заклучок.....	14-15

Вовед

Интеркултурниот дијалог е широко признат како инструментална алатка во градењето на условите за мир и одржлив развој. Недостатокот од постојани податоци создава бариери во креирањето политики што се базираат на докази и мерење на постигнатиот напредок во развојот на меѓучовечките и интернетничките односи.

Ова истражување се спроведува во рамките на проектот *United in Diversity* и е прво од ваков тип што се спроведува на локално ниво и коешто прави преглед на тоа како локалната самоуправа го концептуализира и операционализира интеркултурниот дијалог и прави мапирање на неговата корисност за во иднина.

Интеркултурниот дијалог е важен предуслов за мир, спречување на насилството, екстремизмот, почитување на човековите права и унапредување на меѓусебното разбирање.

Методологија

Истражувањето што го спроведе Центарот за истражување и анализи „Новус“ во рамките на проектот *United in Diversity* има за цел да направи преглед на моменталното разбирање на интеркултурниот и интеррелигискиот дијалог и со тоа да направи оценка како се рефлектира во тековната политика и законодавство. Исто така, ги идентификува предизвиците и можностите на оперативно ниво и дава увид за тоа како да се обликуваат идните перспективи и политики.

Ваквото истражување е прво од ваков вид што го испитува имплементирањето на интеркултурниот дијалог на локално ниво и затоа прашањата и одговорите се наменети да ги истражат достапните информации и да ја анализираат ситуацијата, трендовите, предизвиците и постоечките празнини и можности.

Истражувањето особено се фокусира на следните прашања што се однесуваат на интеркултурниот дијалог:

1. Како се дефинира и применува интеркултурниот дијалог на локално и национално ниво?
2. Кои политики и законодавство се актуелни во моментот за промовирање на интеркултурниот и интеррелигискиот дијалог?
3. Со какви предизвици се соочува локалната самоуправа во врска со интеркултурниот дијалог?

4. Како интеркултурниот и интеррелигискиот дијалог може да го одржи долгорочниот социо-економски развој на едно општество ?
5. Кои можности ги дава интеркултурниот дијалог за развој на едно општество?

Содржината на истражувањето се фокусира на политиките, истражувајќи и анализирајќи ги локалните политики, законодавството и релевантните институционални рамки во однос на спроведувањето на интеркултурниот и интеррелигискиот дијалог.

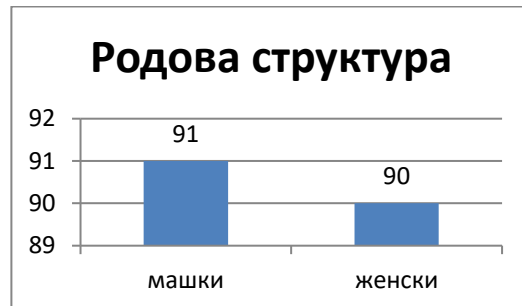
Наодите од истражувањето ја идентификуваат потребата на точните двигатели во едно општество за спроведување ефективен дијалог, поволната средина за дијалог и на видовите интервенции што се потребни за зајакнување на ефективноста на дијалогот.

Анкетата за истражувањето се состоеше од 19 квантитативни и квалитативни прашања и беше структурирана на четири главни делови:

- (i) Структура на испитаниците
- (ii) Дефиниција,
- (iii) Состојба
- (iv) Оперативна димензија.

1.1 Структура на испитаниците - учесници во анкетното истражување

Со истражувањето се опфатени вкупно 181 испитаник од кои, 90 (49,7%) женски испитаници и 91 машки испитаници (50,3%), со што може да се заклучи дека истражувањето имало избалансиран пристап во однос на учеството на учесниците според родовата структура.

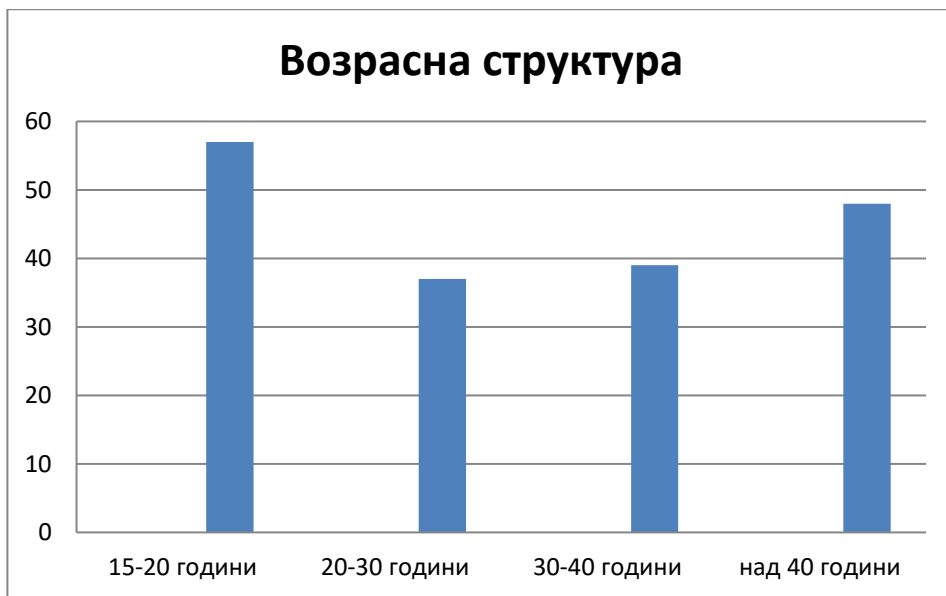

Графикон 1: Родова структура на испитаниците - учесници на анкетата

Според возрастната структура, најголем процент од испитаниците биле на возраст од:

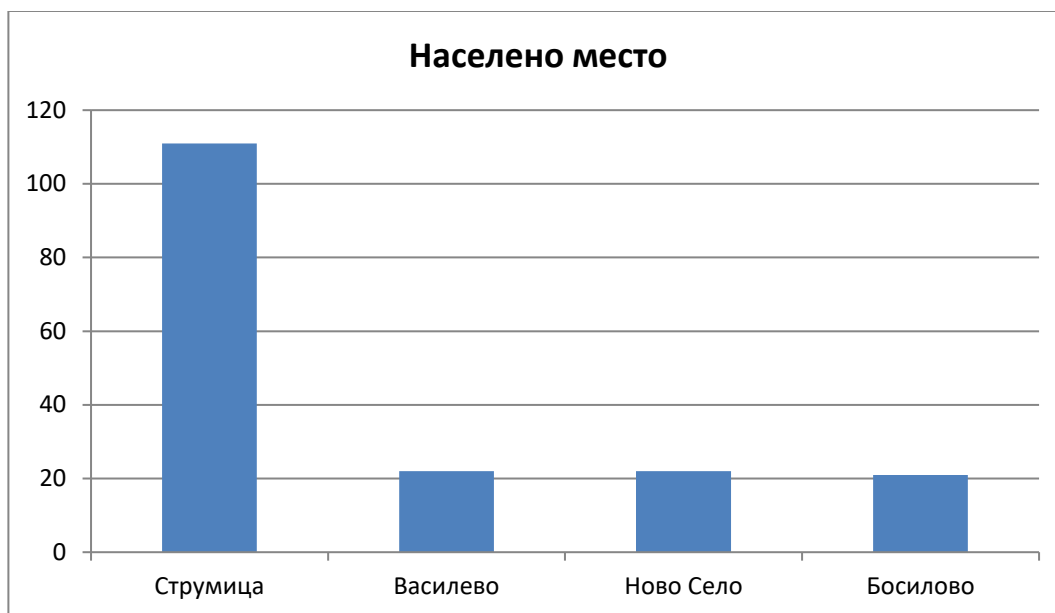
- 15 до 20 години се 31,5% или 57 испитаника,
- над 40 години се 26,5% или 48 испитаника,
- на возраст од 30 до 40 години се 21,5% или 39 испитаника
- на возраст од 20 до 30 години се 20,4% .

Во истражувањето се внимавало да бидат опфатени речиси сите возрасни структури, со поголем акцент на младата популација.

Графикон 2: Возрасна структура на испитаниците

Во истражувањето се опфатени и рурални и урбани средини со тоа што се опфатени жители од сите општини во Струмичкиот регион. Според местото на живеење на испитаниците, најголем број се од општина Струмица 63,1%, општина Василево и Ново Село 12,5% и општина Босилово 11,9%.

Графикон 3: Населено место на испитаниците

Со оглед на фактот дека во југоисточниот дел на државата поголемиот процент на населението е македонско, повеќе од 81,2% или 147 испитаници се Македонци, додека само мал процент од испитаниците припаѓаат на другите етнички заедници, Турци 13,8% , 2,8% се Роми и по еден испитаник има со српска и албанска етничка припадност.

Графикон 4: Етничка припадност на испитаниците

Со православна вероисповед се изјасниле 65,7% испитаници, со католичка 10,5%, како припадници на евангелистичко-методистичката вероисповед се изјасниле 1,7%, муслимани 18,2% , 2,8% се изјасниле како атеисти, додека еден испитаник се изјасник како агностик¹.

I Дефинирање на интеркултурен дијалог

- Контекстот е клучен за дефинирање и примена на интеркултурниот дијалог;
- Интеркултурниот дијалог е неопходен во креирањето на социјалната кохезија и мир и претставува инструмент во постигнување на зададените цели;
- Интеркултурниот дијалог сè повеќе се препознава како инструмент што придонесува кон одржување на мирот во едно општество и спречување конфликти;
- Интеркултурниот дијалог е концепт со широк опсег и ангажманот на повеќе чинители е клучен за негово спроведување.

II Политики

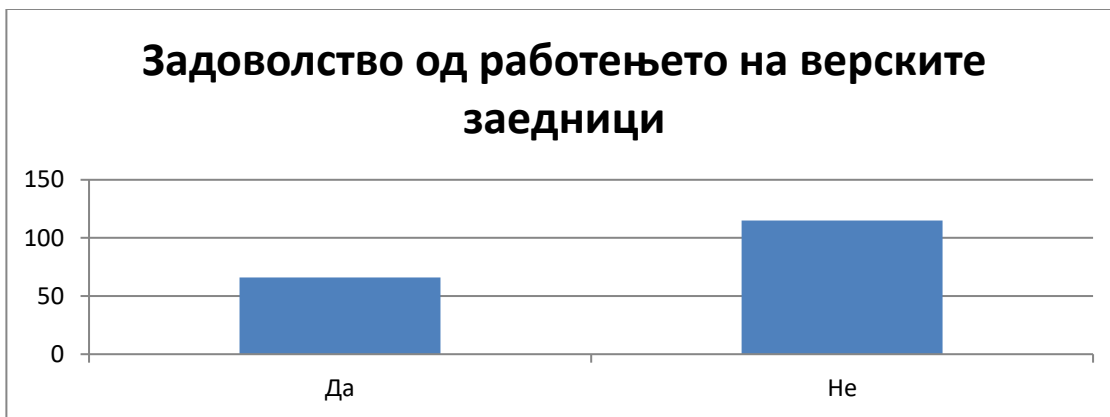
Иако во државата досега се имаат подготвувано политики за интеркултурен дијалог и меѓурелигиски дијалог, мнозинството од испитаниците (43,1%) наведуваат дека не се запознаени со локалните и националните политики за интеркултурен дијалог. Само 16% од испитаниците потврдиле дека се запознаени со нивното постоење. Потребна е поголема промоција за постоењето на ваквите политики и на национално и на локално ниво, бидејќи 23,8% од испитаниците не се сигурни за нивното постоење. Ова само ја отсликува реалната слика дека политиките што се носат во тој поглед, не се носат со вклучување на пошироката заедница и нивното имплементирање не ги вклучува сите релевантни чинители.

¹Агностик - претставник на учењето дека вистинската суштина на постоењето, на Бога и на натприродното не може да се спознае.

Графикон 5: Запознаеност на испитаниците со локалните и националните политики за интеркултурен дијалог

Верските заедници се клучни во одржувањето позитивен меѓурелигиски дијалог. Во тој контекст, 63,5% од испитаниците одговориле дека религиските заедници не работат доволно за подобрување на интеррелигискиот дијалог помеѓу припадниците на различни религиски групи, додека 36,5% одговориле дека се задоволни од нивното работење во тој дел. Интеррелигискиот дијалог е еден од битните фактори за одржување на мирот и безбедноста во едно општество и затоа запознавањето со верата на другиот е еден од важните фактори за намалување на верскиот фундаментализам. Во Струмичкиот регион постојат повеќе верски заедници што припаѓаат на христијанската религија, меѓу кои: православни, католици, евангелисти, методисти, адвентисти, јеховини сведоци, саботјани и др. и во помал процент застапеност на исламот. Запознавањето на населението со основните доктрини на овие верски групи е клучно за одржување на меѓучовечките односи и меѓусебното разбирање.

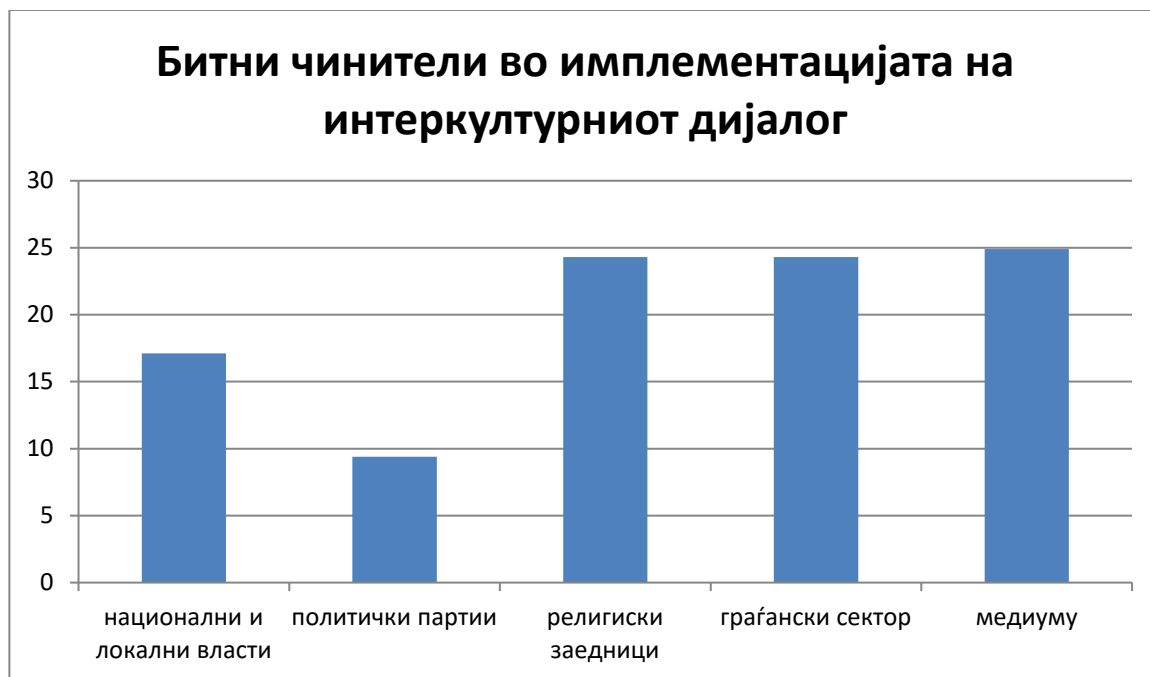
Графикон б: Задоволство на испитаниците од работењето на верските заедници во подобрувањето на интеркултурниот и меѓурелигискиот дијалог

Религиските заедници се еден од клучните фактори за решавање на тензиите што се создаваат на верска основа. Еден од клучните фактори за прифаќање на „другиот“ како различен од себеси, по однос на вера и етничка припадност, доаѓа од страна на верската група на којашто припаѓаме и од страна на институциите каде што се практикува верата. Затоа религиските заедници треба да всадат доверба кај народот за подобрување на довербата и разбирањето помеѓу различните верски заедници. Нивната затвореност ги прави недоверливи и неотворени за преземање други активности во однос на подобрувањето на меѓурелигискиот дијалог. Во спроведувањето политики за запознавање со „другиот“, клучна улога имаат и културните и образовните институции во државата, но сепак нивните програми се многу оскудни во однос на промовирањето на интеркултурниот и меѓурелигискиот дијалог. Во однос на програмите што ги имаат, најчеста активност што се презема е промоција на културното наследство, вклучувајќи најразлични периоди од историското минато. Ваквите активности не влијаат доволно во менувањето на перцепцијата на поединецот по однос на прифаќање на „другиот“.

Во однос на активностите што ги имаат културните и образовните институции, испитаниците одговориле со висок процент од 59,1% дека не се задоволни од работењето на овие институции во врска со промоцијата на интеркултурниот и меѓурелигискиот дијалог, додека само 40,9% одговориле дека се задоволни од нивното работење.

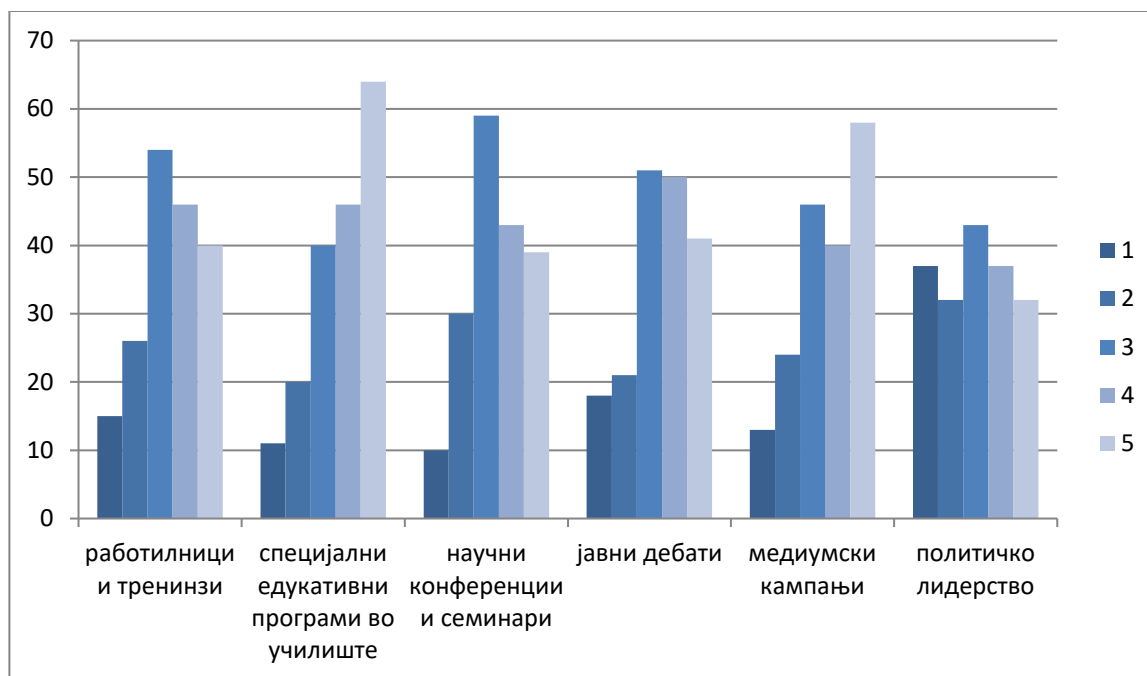
Медиумите, исто така, играат важна улога во креирањето мислење кај популацијата. Со 24,9% испитаниците одговориле дека медиумите се еден од најбитните чинители во имплементацијата на интеркултурниот и интеррелигискиот дијалог. Граѓанскиот сектор и религиските заедници, според испитаниците, се еднакво одговорни во имплементација на интеркултурниот и меѓурелигискиот дијалог или 24,3%, националните и локалните власти според испитаниците се помалку одговорни или

17,1% и најмалку одговорни, според испитаниците, за имплементација на интеркултурниот и меѓурелигискиот дијалог се политичките партии.

Графикон 7: Битни чинители според испитаниците во анкетата во имплементацијата на интеркултурниот и меѓурелигискиот дијалог

Според испитаниците, најприфатливи механизми за промовирање на интеркултурниот и меѓурелигискиот дијалог се специјалните едукативни програми во училиштата, медиумските кампањи и научните конференции и семинари. Политичкото лидерство, исто така, претставува битна алка во промовирањето на интеркултурниот дијалог. На графиконот подолу се прикажани механизмите за промовирање на интеркултурниот и меѓурелигискиот дијалог каде што 1 е најмалку важно, а 5 најмногу важно.

Графикон 8: Активности и механизми што придонесуваат за промовирање на интеркултурниот дијалог каде што 1 е најмалку важно, а 5 најмногу важно

III - Почитување на човековите права

Правата и слободата на човекот се основните критериуми што ја отсликуваат неговата улога во едно општество. Истовремено, тие се најдобриот показател за карактерот на власта. Колку се понапредни овие права, толку повеќе ја стеснуваат можноста на власта за злоупотреби и арбитраност кон правата и слободите на човекот.

Република Македонија од 1997 година ја прифатила јурисдикцијата на Европскиот суд за човекови права во Стразбур, Франција.

Човековите права се сметаат за прекршени во следниве неколку примери:

- Непризнавање раса или етничка група;
- Ако жените не бидат третираны како еднакви со мажите;
- Ако религиозните групи не бидат третираны како еднакви со други;
- Осудувањето на смрт;
- Ако човекот е продаден или третиран како слуга;
- Гаснењето водата при неплаќање одредена сметка;
- Непостоење бесплатно школување;

- Казнувањето на личност без правилно судење;
- Немањето право на глас или политичко претставување;
- Немање право на социјално и здравствено осигурување.

Испитаниците во истражувањето се изјаснувале и за нарушување на нивните основни права како припадници на друга етничка и конфесионална група. Од нив, 10,5% одговориле со потврден одговор, додека 89,5% одговориле со негативен одговор. Од дадените објаснувања на испитаниците, тие имаат наведено дека се дискриминирани по однос на верска и етничка припадност. Врз основа на оваа дискриминација потешко се избираат за своите права, особено при барање работа и вработување. Повеќе од 96,1% од испитаниците одговориле дека досега не биле спречени во изведувањето некаков верски обред од страна на поединци или групација на луѓе, додека само 3,9% од испитаниците одговориле дека биле спречени во изведување верски обред и како причина навеле дека биле нападнати од страна на друга етничка заедница додека влегувале во христијански верски објект.

Како најчест вид стереотипи, предрасуди и говор на омраза со кои се сретнале испитаниците само затоа што сте припадници на друга етничка заедница од мнозинската или затоа што припаѓале на друга религија, ги навеле следните:

- Дека е грев да се биде атеист;
- Стереотипи за Ромите дека просат (питаат) и дека парите ги злоупотребуваат за дрога, алкохол и хазард;
- Дека Ромите се крадци и довикување со погрдни зборови како: Ѓуптин, каури, лажговци, не ви е тука местото;
- Дека Албанците се криминалци и дека муслиманите се терористи;
- Стереотипност во однос на припадноста на различна верска групација.

IV - Предизвици

- Конфликтите и насилството од сегашноста и минатото претставуваат значајни и комплексни предизвици за да ги донесат заедно различните луѓе да започнат меѓусебен дијалог;
- Експлоатацијата на медиумите може да генерира и пропагира негативни стереотипи, предрасуди и говор на омраза;
- Длабоко вкоренетите предрасуди и крутите општествени норми можат да ги спречат општествата да бидат отворени кон прифаќање на другиот;

- Отсуството на национална и локална политика за интеркултурен дијалог може да го ослабне неговото владеење и спроведување што се надополнува со ограничената политичка волја и финансирање.
- Опкружување засновано на почит, толеранција и прифаќање на другиот е од суштинско значење за да се овозможи интеркултурниот дијалог да напредува;
- Сеопфатно разбирање на културната разноликост помеѓу сите граѓани треба да се поддржи со квалитетно образование, силен медиумски сектор и соодветна дисеминација на знаење;
- За водење интеркултурен дијалог неопходна е политика со јасни и специфични приоритети. Дијалогот треба да биде поддржан од механизми со јасно дефинирани надлежности;
- Овозможување инклузивен пристап и партиципација на сите чинители во носењето на политиките за интеркултурен дијалог.

V - Препораки

Приоритетна област	Цел
Политики и законодавство	• Развивање и усвојување јасни политики што одговараат на барањата на луѓето со различно културно потекло; • Воспоставување национални акциски планови и стратегии за интеркултурен дијалог што се прилагодливи на различни околности и се усвоени со консултативни процеси со сите релевантни чинители на национално и на локално ниво; • Создавање институционални структури за унапредување и управување со интеркултурниот и меѓурелигискиот дијалог на национално и на локално ниво со поставени јасни функции и одговорности; • Одвојување доволно финансиски средства (буџет) и мобилизирање на ресурси за спроведување интеркултурен дијалог;
Соработка	• Организирање размена меѓу различни религиозни групи и креирање младинска мрежа составена од припадници на различни религии;

	• Проширување на соработката помеѓу сите релевантни чинители, меѓународни и религиозни организации, граѓанско општество, приватен сектор и локални и национални институции.
Место за дијалог	• Обезбедување можности за дијалог на локално ниво; • Креирање безбедно место за интеркултурен дијалог, место за состаноци за културна размена и место каде што ќе се промовира социјална, културна и религиозна разноликост.
Партиципација	• Поттикнување инклузивно учество на повеќе заинтересирани чинители за интеркултурен дијалог, особено во делот на граѓанскиот сектор; • Поттик за активно вклучување на младите и жените во активностите за интеркултурен и меѓурелигиски дијалог; • Поддршка на културни и уметнички активности и препознавање на улогата на уметниците и креативците како катализатори на дијалог и взаемно разбирање; • Промовирање на поголема културна разновидност помеѓу вработените во културните институции и организации
Програми	• Дизајнирање и имплементирање програми што овозможуваат размена помеѓу различни културни групи; • Зголемување и поддршка на заеднички иницијативи помеѓу чинители со различно културно и религиозно потекло; • Овозможување поголема соработка помеѓу секторот за образование и култура преку иницирање заеднички проекти; • Искористување на можностите за користење на културата, посебно на културното наследство и уметноста за промовирање интеркултурен дијалог; • Зајакнување на капацитетот на интеркултурниот дијалог како средство за превенција од конфликти.
Образование	• Усвојување образовни политики што го инкорпорираат интеркултурниот дијалог како принцип; • Ревизија на едукативните програми за да ги интегрираат принципите на интеркултурниот дијалог како фундаментален елемент на општеството; • Претставување на мирот и учењето за културата во формалниот образовен систем на локално ниво; • Истражување на позитивниот импакт на формалното и неформалното образование во промоција на интеркултурниот дијалог;

- Поттикнување на дијалог во училиштата помеѓу учениците и нивните родители со различно културно потекло

VI Заклучок

- 1. Интеркултурниот дијалог е сè повеќе препознаен како предуслов за мирно и одржливо општество** – овој конкретен наод се појавува постојано во одговорите на испитаниците, истакнувајќи го значењето на интеркултурниот дијалог со цел да се спречат конфликти и да се одржува мирот. Интеркултурниот дијалог може да го поддржи и спречи повторувањето на конфликтите преку промовирање на мирот и социјалната кохезија. Исполнувањето на мирот и стабилноста во едно општество е гарант за одржлив развој.
- 2. Интеркултурниот дијалог придонесува за исполнување на целите и се смета како корисен и позитивен инструмент** – над 90% од испитаниците навеле дека интеркултурниот и интеррелигискиот дијалог помага да се надминат предрасудите и стереотипите, ја зголемува почитта кон човековите права и промовира толеранција и отвореност. Покрај тоа, интеркултурниот дијалог е наведен како моќна алатка за борба против ксенофобијата, спречувањето конфликти, насилен екстремизам, промовирање мирен соживот, позитивна граѓанска култура и родова еднаквост.
- 3. Постојат широки варијации за тоа како се разбира интеркултурниот дијалог и како се рефлектира во законодавни рамки и во политиката** – Повеќето од испитаниците навеле дека не се запознаени со локалните и националните политики за интеркултурен дијалог и со дефинирањето и значењето на интеркултурниот и меѓурелигискиот дијалог. Затоа треба идните чекори да се насочат кон оформувањето политики што ќе дадат прецизни дефиниции за интеркултурниот дијалог и важноста на неговата имплементација.
- 4. Улогата на властите во имплементирањето на интеркултурниот дијалог** Испитаниците наведуваат дека политичката рамка и политичката волја се клучни за да се обезбеди ефективен интеркултурен дијалог. Политиките за промовирање на интеркултурниот дијалог бараат еден холистички, интердисциплинарен и интегриран пристап.
- 5. Формалното и неформалното образование игра значајна улога во промовирањето на интеркултурниот дијалог.** Испитаниците истакнуваат дека различните предавања, работилници и други активности се клучни во промовирањето на интеркултурниот дијалог. Освен

тоа што формалните институции во државата треба да прават вакви активности, клучна улога за нивно одржување игра и граѓанскиот сектор.

6. Медиумите, исто така, имаат клучна улога во промоцијата на интеркултурниот дијалог.

Испитаниците ги наведуваат медиумите како значајна алатка во комуникацијата и изразувањето на граѓанската партиципативност. Тие, исто така, ја истакнаа понатамошната употреба на медиумите како алатка за зголемување на взаемното разбирање на културната разноликост. Испитаниците наведоа дека медиумите, а особено социјалните медиуми се користат како алатка за зголемување на расизмот и говорот на омраза.

7. Значењето од обезбедување инклузивна партиципација и пристап на места за интеркултурен дијалог

Испитаниците истакнаа дека политиките треба да поттикнат целосна партиципација и вклучување на сите чинители во општеството, особено младите и жените во градењето политики за интеркултурен дијалог. Исто така, потребно е обезбедување место каде што ќе се промовира интеркултурниот дијалог. Културните институции се едни од најбитните точки како места за промовирање на интеркултурниот дијалог.

8. Интеркултурниот дијалог бара интерсекторска соработка
Интерсекторската соработка е клучна за успешно спроведување на интеркултурниот дијалог.

Овој документ е креиран во рамки на проектот "Обединети во различностите / United in diversity" спроведуван од страна на Центар за истражувања и анализи HOVUS Струмица, со поддршка на National Democratic Institute - NDI North Macedonia.

Струмица, 2022

Тираж 100

